

**BLOM
ECOLOGIE**

Verbindt natuur en samenleving

Aanvullend onderzoek ecologie Recht van ter Leede 2 en 4 te Leerdam

Aanvullend onderzoek naar heikikker en poelkikker in het kader van de Wet
natuurbescherming

blomecologie.nl

Colofon

Status:	Definitief
Project:	2022-0667
Datum:	22 augustus 2022
Samensteller:	ing. G. Fairhurst
Collegiale toets:	ir. ing. K.J. Rebergen
Opdrachtgever:	Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer B.V.
Contactpersoon:	R. de Groot

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

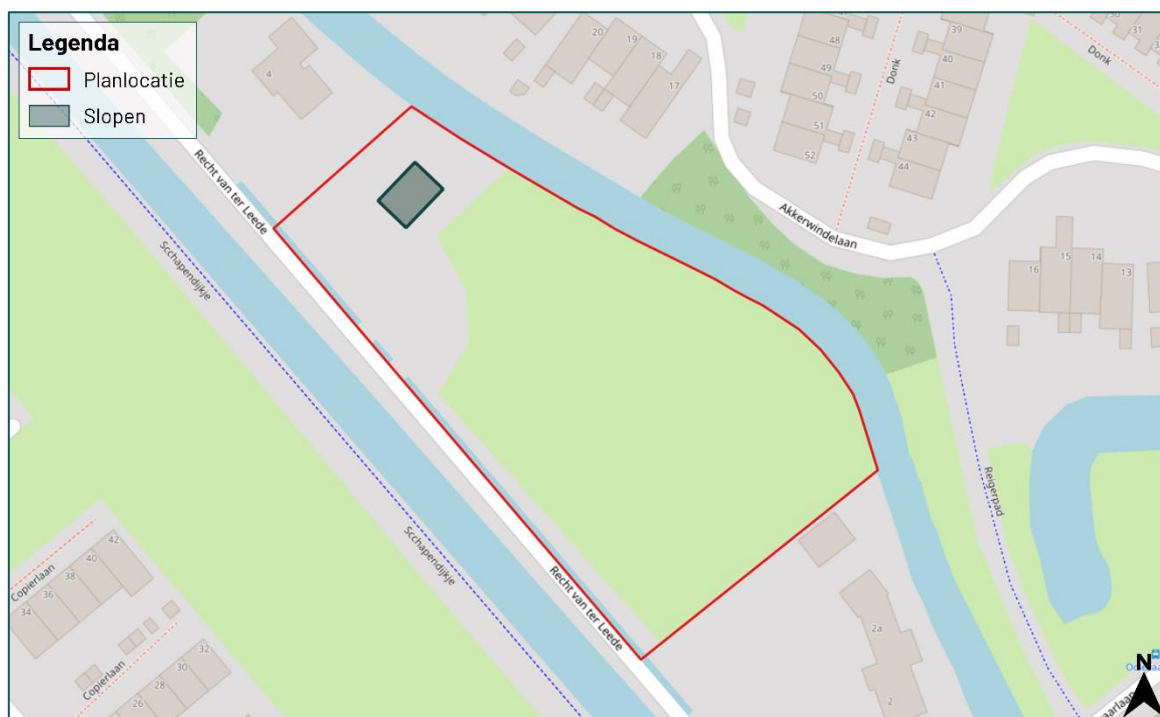
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel	4
1.3 Beschrijving planlocatie	5
1.4 Voorgenomen werkzaamheden	5
1.5 Mogelijk aanwezige soorten	6
1.6 Kader Wet natuurbescherming	6
2 Methode onderzoek	7
2.1 Theoretisch kader	7
2.2 Praktische uitvoering	7
2.3 Veldbezoeken	7
2.4 Afwijken protocol	8
2.5 Specifieke omstandigheden	8
3 Resultaten	9
3.1 Amfibieën	9
3.2 Overige soorten	9
4 Conclusie	11
4.1 Amfibieën	11
4.2 Overige soorten	11
4.3 Samenvatting	11
4.4 Vervolgstappen	11
4.5 Maatregelen	11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de Recht van ter Leede 2 en 4 te Leerdam zijn twee percelen met de bestemming 'Tuin' aanwezig. Momenteel worden deze gebruikt als begrazingswijde voor pony's en zijn de percelen sterk begroeid met ruigtevegetatie en grassen. Aan de oostzijde is een ringsloot aanwezig en aan de westzijde ligt een kavelsloot. De initiatiefnemer is voornemens om hier vijf vrijstaande woningen met opritten te realiseren. Hiervoor dient de ringsloot vergraven te worden en worden delen van de kavelsloot gedempt en worden er duikers aangebracht.

Figuur 1.1 De planlocatie is gelegen aan de Recht van ter Leede 2 en 4 te Leerdam.

De beoogde ingreep leidt mogelijk tot de aantasting van natuurwaarden beschermd onder de Wet natuurbescherming (Wnb). Derhalve is een quickscan Wnb uitgevoerd naar de potentie van de planlocatie voor beschermde natuurwaarde en mogelijke negatieve effecten ten gevolge van de beoogde werkzaamheden (Davids, 2022). Op basis van de quickscan Wnb kon de aanwezigheid van leefgebied van heikikker en poelkikker niet volledig uitgesloten worden (zie tabel 1.1). Om vast te stellen of de planlocatie daadwerkelijk een functie heeft voor vorengenoemde soorten dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden. Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer B.V. heeft Blom Ecologie verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

1.2 Doel

In dit aanvullende ecologische onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- Zijn heikikker en poelkikker aanwezig in het onderzoeksgebied?
- Op welke wijze maken heikikker en poelkikker gebruik van het onderzoeksgebied? Zijn in het onderzoeksgebied jaarrond beschermde essentiële onderdelen van het leefgebied aanwezig?

- Resulteert de voorgenomen ingreep in het beschadigen of wegnemen van jaarrond beschermde essentiële onderdelen van het leefgebied? Is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk voor de voorgenomen ingreep uitgevoerd kan worden?

1.3 Beschrijving planlocatie

De planlocatie betreft twee begrazingsweides met een tuin functie met een rijke ruigtevegetatie en grassen. Aan de westzijde ligt een met riet- en kroos begroeide kavelsloot met parallel een rij knotwilgen. Aan de oostzijde ligt een ringsloot welke onderdeel uitmaakt van de 'Nieuwe Vliet' (figuur 1.2). Een uitgebreide beschrijving van de planlocatie en de directe omgeving hiervan is te vinden in de quickscan Wnb (Davids, 2022).

Figuur 1.2 Links de kavelsloot en rechts de ringsloot.

1.4 Voorgenomen werkzaamheden

De initiatiefnemer is voornemens om op de planlocatie vijf vrijstaande woningen te realiseren. Voor de aanleg van die nieuwe opritten dient de kavelsloot deels gedempt te worden en worden hier duikers gerealiseerd. Daarnaast wordt de ringsloot vergraven waarbij er ondiepe zones ontstaan met natuurvriendelijke oevers. Daarnaast wordt de bestaande schuur gesloopt en knotbomen gekapt. Voor vorengenoemde deel van de ruimtelijke ontwikkeling was geen nader onderzoek noodzakelijk. De ingreep zal indicatief op hoofdlijnen bestaan uit de volgende werkzaamheden:

- slopen schuur: algemene sloopwerkzaamheden en afvoer sloopmateriaal;
- kappen en rooien van bomen: kap- en rooiwerkzaamheden;
- (deels)dempen en vergraven van de watergang(en) en realiseren duikers: graaf- en dempwerkzaamheden;
- verwijderen terreininrichting, waaronder gedeelte van het groen: graafwerkzaamheden, transport (afvoer) van materiaal en groen;
- egaliseren terrein: graafwerkzaamheden en grondtransport;
- realisatie nieuwbouw: algemene bouwwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en aanleg verharding: allerhande (straat- en hoveniers) werkzaamheden.

1.5 Mogelijk aanwezige soorten

Uit de quickscan Wnb (Davids, 2022) is gebleken dat aanwezigheid van de heikikker en poelkikker niet volledig uitgesloten kan worden. Tijdens het veldbezoek t.a.v. de quickscan op 17 mei 2022 zijn enkel weg springende groene kikkers (soort onbekend) en de bastaardkikker waargenomen. De planlocatie ligt binnen het verspreidingsgebied van de heikikker en poelkikker en de watergangen staan in verbinding met andere watersystemen. Voor de heikikker geldt dat potentie voor geschikt voortplantingswater, en dus aanwezigheid geschikt leefgebied, laag is door de aanwezigheid van zeer voedselrijkwater en een rijke begroeiing van kroos en riet. Echter doordat de planlocatie zich midden in het verspreidingsgebied van de soort bevindt kan aanwezigheid van de heikikker niet volledig uitgesloten worden (tabel 1.1).

Tabel 1.1 Overzicht van de potentie van de planlocatie voor beschermde soorten (Davids, 2022).

Soortgroep	Onderzoek nodig	Bescherming Wnb	Mogelijke functie plangebied
Planten			
Grondgebonden zoogdieren			
Vleermuizen			
Amfibieën, reptielen en vissen			
Heikikker	Ja	Art 3.5	Leefgebied
Poelkikker	Ja	Art 3.5	Leefgebied
Insecten en ongewervelden			
Vogels (Cat. 1 t/m 4)			
Vogels (Algemeen en cat. 5)			

1.6 Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van de Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), Habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). De bescherming van de heikikker en poelkikker valt onder de Habitatrichtlijn. Naar aanleiding van de beoogde werkzaamheden kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art. 3.5 (Habitatrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren

Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

Voorliggend onderzoek en rapportage zijn uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Per 1 januari 2023 zal aannemelijk de Omgevingswet in werking treden. Binnen de Omgevingswet blijven de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn onverminderd van kracht. Uitvoeringskaders, termijnen en processen vinden binnen de Omgevingswet op andere wijze plaats. Implementatie en wijze van uitvoering zijn vooralsnog niet vastgesteld.

2 Methode onderzoek

2.1 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor de heikikker en poelkikker zijn deze richtlijnen vastgelegd in de Kennisdocumenten (BlJ12, 2017). De richtlijnen worden door de opstellers geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast. De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie. In tabel 2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn. Binnen de kaders van de relevante Kennisdocumenten (tabel 2.1) is de onderzoekswijze vormvrij.

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van het aanvullend ecologisch onderzoek zoals geformuleerd in de relevante Kennisdocumenten.

Soort	Type	Periode	Omschrijving
Heikikker	Biotoop	Mei- juni en augustus-september	Inventariseren middels vangen van larven en zoeken naar gemetamorfoseerde juveniele op de oevers.
Poelkikker	Biotoop	Medio april t/m sept	Inventariseren middels luisteren naar kooractiviteit (tot eind juni) en middels scheppen naar adulten.

2.2 Praktische uitvoering

Heikikker en poelkikker

De praktische uitvoering valt uiteen in standaardprocedure tijdens elk veldbezoek, de reactieve onderzoekswijze die gehanteerd wordt en, indien van toepassing, de aanvullende onderzoeksmethodes. Op basis van de te verwachten soorten en de relatieve potentie voor deze soorten binnen het onderzoeksgebied wordt het aanvullende onderzoek ingericht.

Om de aanwezigheid van de heikikker vast te stellen zijn de oevers en waterkanten grondig geïnspecteerd op de aanwezigheid van juveniele exemplaren. Daarnaast zijn eventueel aanwezige takkenhopen en op de grondliggend materiaal gekeerd om te inspecteren naar rustende individuen.

Om de aan- of afwezigheid van de poelkikker vast te stellen is op verschillende momenten geschept in de watergangen in en om de planlocatie. Hiervoor is een Ravon steeknet gebruikt met een maaswijdte van 3 mm. Er is voornamelijk geschept op 'kansrijke' locaties als tussen de rijke watervegetatie en zonbeschenen waterkanten. Daarnaast zijn de oevers van de watergangen geïnspecteerd op wegspringende amfibieën (plonzen tellen) en is er op gehoor geluisterd naar kwakende individuen (tijdens veldbezoek in juni).

2.3 Veldbezoeken

Het onderzoeksgebied is geïnventarieerd door ter zake deskundig ecologen van Blom Ecologie of externe ter zake deskundig ecologen onder verantwoordelijkheid van Blom Ecologie. De relevante omstandigheden ten tijde van de veldbezoeken zijn opgenomen in onderstaande tabel (tabel 2.2).

Tabel 2.2 Uitgevoerde veldbezoeken gedurende het aanvullend onderzoek.

Veldbezoek	Functie	Aantal pers.	Datum	Weersomstandigheden
1	Leefgebied	1	30-06-2022	8/8, droog, 2 Bft, 22°C
2	Leefgebied	1	28-07-2022	2/8, droog, 1 Bft, 16°C
3	Leefgebied	1	11-08-2022	0/8, droog, 1 Bft, 22°C

2.4 Afwijken protocol

Voor de heikikker geldt, volgens het NGB-soorteninventarisatieprotocol, dat er vier veldbezoeken benodigd zijn, waarvan twee veldbezoeken in de periode mei-juni en twee veldbezoeken in augustus-september. Echter doordat onderzoek naar aanwezigheid van de soort volledigheidshalve is meegenomen en aanwezigheid van geschikt leefgebied laag is, is hiervan afgeweken.

2.5 Specifieke omstandigheden

Tijdens de uitvoering van het onderzoek kan er sprake zijn van dusdanig omstandigheden dat er mogelijk een vertekend beeld optreedt van de verzamelde resultaten. Hiermee wordt niet bedoeld het gemotiveerd afwijken van uitgangspunten zoals geformuleerd in de Kennisdocumenten of het NGB. Tijdens het onderzoek was er, voor zover de onderzoekers hebben kunnen nagaan, geen sprake van omstandigheden die mogelijk effect sorteren op de onderzoeksresultaten.

3 Resultaten

3.1 Amfibieën

Heikikker

Tijdens het onderzoek zijn geen individuen (juvenile of adulte) heikikkers waargenomen. Wegens het ontbreken van individuen kan aanwezigheid van functioneel leefgebied (voortplantingswater en landhabitat) uitgesloten worden. De beoogde ontwikkeling leidt derhalve niet tot negatieve effecten op de heikikker.

Poelkikker

Tijdens het onderzoek zijn geen larve, juvenile of adulte poelkikkers gevangen. Daarnaast is er geen kikkerkoor gehoord en is enkel tijdens het veldbezoek op 30 juni 2022 een groene kikker, de bastaardkikker, waargenomen. Door afwezigheid van de poelkikker binnen de planlocatie kan uitgesloten worden dat de planlocatie onderdeel uitmaakt van het functioneel leefgebied (voortplantingswater en landhabitat). De beoogde ontwikkeling leidt niet tot negatieve effecten op de poelkikker.

Functioneel leefgebied

Ten tijde van het aanvullend onderzoek was de te onderzoeken watergang ten zuidwesten volledig begroeid met waterkroos en sterk begroeid met riet, waardoor er sprake was van veel schaduw. Daarnaast was in deze watergang een dikke sliblaag en veel bladafval aanwezig. Door de uitspoeling van stoffen van het naastgelegen perceel betreft de watergang zeer voedselrijk. Het is aannemelijk dat hierdoor de watergang geen geschikt voortplantingswater betreft voor de heikikker en poelkikker, ondanks dat de watergang midden in het verspreidingsgebied van deze soorten ligt. Dit wordt dan ook bevestigd door de afwezigheid van individuen van de heikikker en poelkikker.

De noordoostelijk watergang betreft een ringsloot met diep en licht stromend water. Hierin zijn verschillende soorten vissen aanwezig (paragraaf 3.2). Door voorgenoemde is ook deze watergang ongeschikt als voortplantingswater voor de heikikker en poelkikker.

3.2 Overige soorten

Naast de te onderzoeken soorten waarvoor het voorliggend onderzoek is uitgevoerd zijn tijdens de veldbezoeken waarnemingen van overige soorten gedaan. Tijdens het onderzoek zijn in de watergang ten zuidwesten zijn enkel waterpissebedden en bootsmannetjes aangetroffen. In de ringsloot aan de noordoostzijde zijn voornamelijk vissen en macrofauna aangetroffen. Aangetroffen vissen betreffen: bittervoorn, blankvoorn, kleine modderkruiper en karper. In deze ringsloot zijn tevens tijdens het eerste veldbezoek op 30 juni 2022 twee kleine watersalamanders en twee bastaardkikkers aangetroffen.

Ten aanzien van algemene soorten in de watergangen dienen maatregelen getroffen worden tijdens de graafwerkzaamheden en het plaatsen van duikers (paragraaf 4.5).

Figuur 3.1 Linksboven de met kroos begroeide watergang en rechtsboven de brede ringsloot met vissen als de kleine modderkruiper (onder).

4 Conclusie

4.1 Amfibieën

In de periode juni-augustus 2021 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van heikikker en poelkikker op de planlocatie. Het onderzoek is uitgevoerd conform de Soorteninventarisatieprotocollen (NGB, 2017).

Heikikker

Wegens het ontbreken van individuen kan aanwezigheid van functioneel leefgebied (voortplantingswater en landhabitat) uitgesloten worden. De beoogde ontwikkeling leidt derhalve niet tot negatieve effecten op de heikikker. Een ontheffing Wet natuurbescherming voor de heikikker is niet noodzakelijk.

Poelkikker

Tijdens het onderzoek zijn geen individuen aangetroffen van de poelkikker. Door afwezigheid van de poelkikker binnen de planlocatie kan uitgesloten worden dat de planlocatie onderdeel uitmaakt van het functioneel leefgebied (voortplantingswater en landhabitat). De beoogde ontwikkeling leidt niet tot negatieve effecten op de poelkikker. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor de poelkikker is daardoor niet noodzakelijk.

4.2 Overige soorten

Het onderzoek beperkte zich in beginsel tot de heikikker en poelkikker. Tijdens het onderzoek zijn ook algemene vissoorten, amfibieën en macrofauna aangetroffen. Ten aanzien van deze soorten en de Algemene zorgplicht dienen er maatregelen getroffen worden zoals omschreven in paragraaf 4.5.

4.3 Samenvatting

Uit het onderzoek bleek dat aanwezigheid van de heikikker en poelkikker uitgesloten kan worden. Binnen de planlocatie komen geen beschermde natuurwaarde voor. Voor de uitvoering van de beoogde ontwikkeling is een ontheffing Wnb niet nodig.

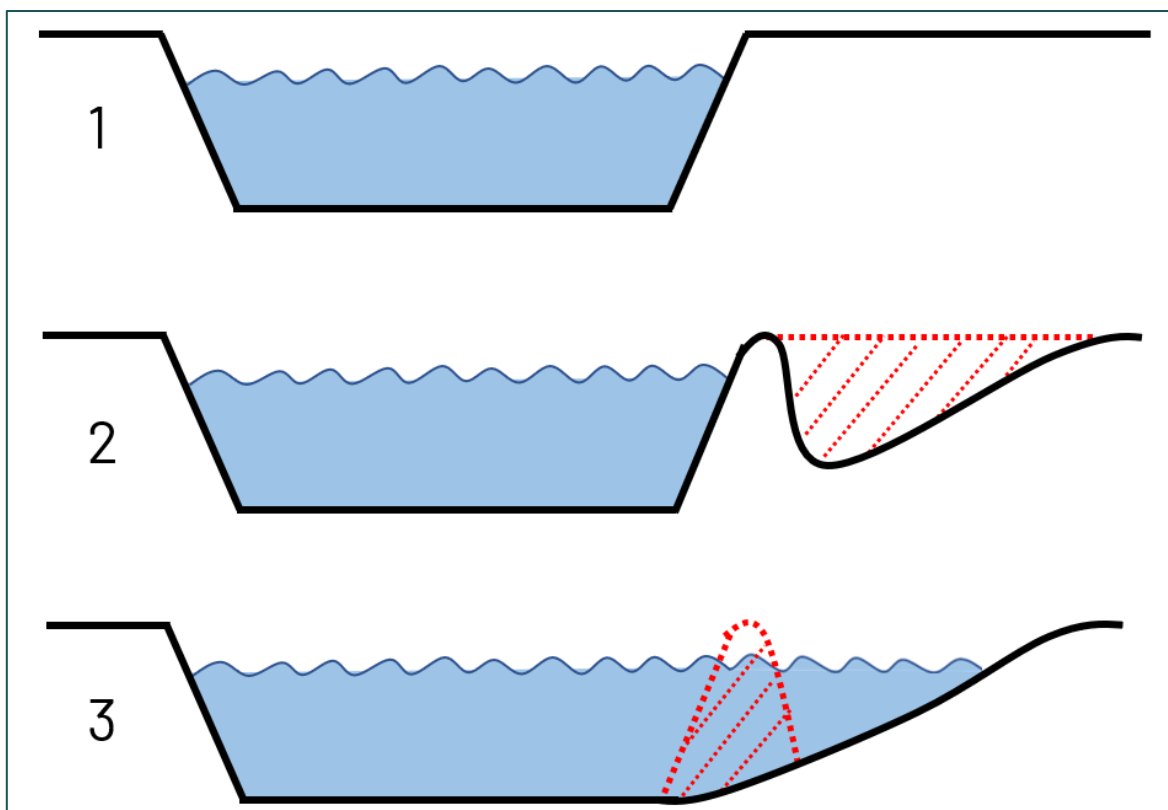
4.4 Vervolgstappen

Voor de uitvoering van de ingreep is geen ontheffing Wnb nodig. Er gelden in het kader van de Wnb, mits algemene maatregelen ten aanzien van de Algemene zorgplicht, geen verdere vervolgstappen.

4.5 Maatregelen

- Tijdens de werkzaamheden moet voorzichtig worden gehandeld met alle voorkomende flora en fauna (algemene zorgplicht).
- Wanneer ondanks zorgvuldig handelen, onderzoek en advies schade lijkt te ontstaan voor beschermde flora en fauna, dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.
- Eventueel aanwezige vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) voorafgaand aan de werkzaamheden gefaseerd verwijderen. Dit om grondgebonden dieren de kans te bieden zelfstandig de planlocatie te verlaten.
- Er wordt gelegenheid gegeven aan dieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden.

- De planlocatie tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie bij voorkeur niet verlichten en in de periode april-oktober de werkzaamheden tussen zonsopgang en zonsondergang uitvoeren (buiten schemerperiodes). Mocht verlichting noodzakelijk zijn hierbij een vleermuisvriendelijke verlichtingswijze toepassen (amberkleurig licht, lichtbundel nederwaarts richten, toepassen geconvergeerde lichtbundel).
- Mogelijke overwinteringslocaties (vorstvrije structuren als stenenstapels, houtwallen, dichte struwelen etc.) van algemene amfibieën, als de kleine watersalamander en bastaardkikker, dienen verwijderd of ongeschikt gemaakt te worden buiten de overwinteringsperiode oktober – april.
- De beoogde dempwerkzaamheden leiden niet tot aantasting van functioneel leefgebied van beschermde vissoorten. Tijdens de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de Algemene zorgplicht. De dempwerkzaamheden en realisatie van de duiker dienen in één werkrichting worden uitgevoerd om aanwezige vissen voldoende uitwijkmogelijkheden te bieden.
- Bij het realiseren van nieuw oppervlaktewater dient rekening gehouden te worden met de Algemene zorgplicht. Voordat het nieuw oppervlaktewater in verbinding wordt gebracht met de bestaande watergang dient eerst de grond voor de nieuwe watergang uitgegraven te worden, met een afscheiding (dam). Vervolgens kan het oppervlaktewater, na afronding van de graafwerkzaamheden in verbinding worden gebracht met de bestaande watergang (figuur 4.1).

Figuur 4.1 Weergave natuurvriendelijk methode uitgegraven nieuw oppervlaktewater.

Bronvermelding

Davids, L., 2022. Quicksan Wnb aan de Recht van Ter Leede 2 en 4 te Leerdam. Oriënterend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming. Blom Ecologie B.V., Waardenburg.

Geraadpleegde documenten (BIJ12, 2017)

Kennisdocument Heikikker (*Rana arvalis*)

Kennisdocument Poelkikker (*Pelophylax lessonae*)

Bijlagen

Bijlage 1 Heikikker

Bijlage 2 Poelkikker

Bijlagen

Heikikker

De heikikker is een amfibieënsoort die vroeg in het jaar begint met de voortplanting, opvallend zijn dan de mannetjes die dan licht tot donkerblauw kunnen kleuren (figuur 1) (BIJ12 kennisdocument Heikikker, 2017). De heikikker stelt hoge eisen aan het voortplantingswater, meestal zijn dit ondiepe met zon beschenen, voedselarme, zwak zure (pH= 5.0-6.0) wateren op heide, hoogveen, laagveen en (half)natuurlijk grasland. Buiten de voortplanting is de heikikker vooral te vinden in vochtige dichte vegetaties zoals vochtige kruidenrijke graslanden en vochtige heide met pijpenstrootje. Dit landhabitat bevindt zich vaak dicht bij het voortplantingswater (ca 300 m).

Figuur 1 De heikikker tijdens de voortplanting, man (boven) en vrouw (onder) (bron: Jelger Herder ©).

Poelkikker

De poelkikker is een zonminnende soort welke een langere periode in en langs het water te vinden is (figuur 2) (BIJ12 kennisdocument Poelkikker, 2017; Creemers et al, 2009). Onbeschaduwde stilstaande wateren zijn het meest ideaal voor de poelkikker. Vaak komt de poelkikker voor in wateren zoals poelen, vennen, veenputten en sloten op (halfnatuurlijke) graslanden, agrarische (klei)polders en heide gebieden. Belangrijk is dat er voldoende vegetatie aanwezig is in het water voor de larven om in te schuilen en dat er voldoende schaduwvrije plaatsen zijn om in te zonnen.

In de winter graaft de poelkikker zich in muizenholletjes, onder stronken en boomstammen. De winterverblijfplaats bevindt zich vaak maar enkele 100 meters van het voortplantingswater.

Figuur 2 Roepende poelkikker (bron: Jelger Herder ©).

**BLOM
ECOLOGIE**

Verbindt natuur en samenleving

Koeweistraat 2

4181 CD Waardenburg

0418 820 288

blomecologie.nl